

Jordbruk i Vestvågøy, Nordland.

Foto: Åge Nyborg, NIBIO

Jorda i Nordland

Under Nordlands spredte grasarealer skjuler det seg store variasjoner i jordsmonnet. Alt fra myr til elvesletter har en gang blitt dyrket opp for å holde folk og dyr med mat. For første gang har vi nå en oversikt over utbredelsen av ulike jordegenskaper i Nordland fylke.

Jordbruksarealene i Nordland dekker bare 2,1 % av landarealet i fylket. Det meste av jordbruksarealet benyttes til å produsere grovfôr til melkekyr og sau.

Jordbruksarealene i Nordland har gjennomgått store endringer de siste femti årene. Mer og mer av jorda drives som leiejord, 48 % i 2010. Den gjennomsnittlige bruksstørrelsen i Nordland er på 256 daa, noe større enn gjennomsnittet for landet.

Det har blitt utført en utvalgskartlegging i Nordland. Den gir grunnlag for å estimere jordsmonnets egenskaper. Se forklaring i faktaboksen side 2.

Mange småbruk er nedlagt i Nordland de siste tiårene. Det er en differanse på 200 000 dekar mellom areal i AR5 og areal i drift (PT). Foto: Elling Mjaavatten, NIBIO

Jordkvalitet i Nordland

Jordkvalitet er et av temaene som framkommer av utvalgskartleggingen. Dette temaet tar hensyn til jordsmonnets egenskaper og helling på arealet. Jord som gir stabile avlinger av lokaltilpassede vekster, kommer i klassen «svært god jordkvalitet». Fungerende drenering og god agronomi er en forutsetning. Utvalgskartleggingen estimerer at 30 % av dyrka jord i Nordland er i denne klassen. Slik jord er det spesielt viktig å holde i produksjon.

Det er estimert at 57 % av jorda i fylket kommer i klassen «god jordkvalitet». Denne jorda har noen flere begrensninger. Et areal med god jordkvalitet kan likevel egne seg svært godt for grasdyrking.

Fire årsaker gjør at ikke all dyrka jord i Nordland kommer i klassen for svært god jordkvalitet:

- 32 % av jorda har organiske lag av ulik tykkelse.
- 12 % av jorda har en jorddybde på mindre enn en meter.
- 9 % av den dyrka jorda i fylket har et høyt innhold av grus og stein.
- 7 % av jorda i Nordland har et høyt innhold av karbonater som kan hemme plantenes næringsopptak.

Profilering har vist seg å være en god metode for drift av myrjord. Nordland har store arealer med dyrka myr.
Foto: Elling Mjaavatten, NIBIO

Organisk materiale.

Den viktigste årsaken til nedklassifisering av jord i Nordland, er at mye av jorda er myrjord. 48 % av jorda på dyrka mark er mineraljord med mindre enn 6 % organisk materiale. Resten av jorda er enten organisk jord eller har et høyt innhold av organisk materiale. I rapporten *Jordsmonnstatistikk Nordland* finnes estimerte tall for forekomst av myrjord.

Organisk materiale gir jorda mange positive egenskaper. Når innholdet blir svært høyt, fører det likevel til utfordringer. Blant annet får jorda dårlig bæreevne og tørker sakte opp. Pakking av jord med høyt innhold av organisk materiale kan også føre til store utslipp av klimagasser.

Disse tallene gir viktig informasjon i debatten rundt bruk av myrjord til matproduksjon og beregninger av klimagassutslipp fra jordbruksarealer.

Drenering

Nedbørsmengdene varierer mye i fylket. De ytterste øyene og områder lengst i øst kan få så lite som 500 millimeter nedbør per år. Kystnære fjellområder får opp til 2000 millimeter nedbør i året. Økende nedbørsmengder gjør drenering av jordbruksarealer enda viktigere enn før.

I Nordland har omtrent halvparten av jorda behov for dreneringstiltak for å kunne gi tilfredsstillende avlinger. Over 70 % av denne jorda har helling på under 6 %

mens resten ligger i hellende eller bratt terreng.

Dårlig drenering fører til dårlig vekst og økte problemer med ugras og plantesykdommer. Våt jord har dårlig bæreevne. Mer kjøring på våt jord forårsaker jordpakking og enda større dreneringsproblemer. Dårlig drenering gir også økt avrenning og økte utslipp av klimagasser.

Kunnskap om hvor mye areal som har behov for drenering gir et bedre grunnlag for å vurdere dreneringsbehovene i fylket i framtiden.

Selv om gjennomsnittlig jordstykke størrelse i Nordland er på bare 7,3 daa, har fylket mange store, sammenhengende jordbruksarealer. Foto: Elling Mjaavatten, NIBIO

Jorddata fra utvalgskartleggingen gir informasjon om jordsmonnets egenskaper på fylkes-, region- eller landsnivå. Statistikken som er utarbeidet på grunnlag av denne kartlegginga gir informasjon om utbredelsen av egenskaper ved jordsmonnet som har betydning for jordbruket. Denne kunnskapen kan benyttes for en enda bedre forvaltning av jordressursene.

HVA ER UTVALGSKARTLEGGING?

Utvalgskartlegging er en metode for å estimere utbredelsen av jordsmonnets egenskaper. I Sogn og Fjordane er kartleggingen utført på 0,9 km² store flater i et forhåndsdefinert 9x9 rutenett. Totalt er 60 flater i fylket kartlagt. Kartlagt areal er skalert opp til fylkets totale dyrka areal i Arealressurskartet AR5. Utbredelsen av jordsmonnets egenskaper er estimert ut i fra funnene på hver flate.

FORFATTER:
Hege Ulfeng¹
¹NIBIO

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk Nordland” finner du her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2429958>

Rapporten ”Jordsmonnstatistikk Norge” finnes her: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2484038>